

1990-1991

האבקת מלונים בחממיה (מנהרה עבירה) בערבה

רבקה נוקריאן, ארנון דג, דן איזיקוביץ - אוניברסיטת תל-אביב -
המחלקה לבוטניקה.

רבקה אופנבך - מו"פ ערבה.

תקציר

גידול מלונים בחורף מצריך הקמת מבנה סגור שבו תישמרנה טמפרטורות גבוהות הדרושות להתפתחותם. הקמת החממיה קלה יחסית ולכן נוטים חקלאים רבים לגדל בה מלונים. מטרת המחקר היא הכרת האקולוגיה של האבקת מלונים בחממיות, לשם הבנת יחסי הגומלין בין הפרחים ומאביקיהם ומציאת הסיבות לחנטה הלקויה במלונים בחממיה בעונת החורף. בשנה הראשונה למחקר נמצא כי תנאי האקלים בחממיה ובעיקר לחות האוויר היחסית, משתנים לאורך המבנה. תנאים אלו מביאים לפעילות דבורים שונה בנקודות השונות בחממיה גבוהה יחסית ונוחה לגדילת הצמחים ולהתפתחותם. במשך היום היא עולה מעבר ל - 20 מ.צ., שהיא הטמפרטורה המינימלית לפתיחת הפרח, לבקיעת מאבקים ולנביטת גרגרי אבקה על הצלקת. הפרחים פורחים בחממיה משך כיומיים: כנראה, טמפרטורת הלילה הנמוכה מסייעת בשמירת חיוניות הפרחים יום נוסף. אף ייתכן כי הצלקות עדיין רצפטיביות ביום השני לפריחה, מה שמאפשר הגדלת משך ההאבקה. התמורה האנרגטית שמקבלות הדבורים בביקור בפרחי מלון מועטה מאד. נוסף על כך, פעילות הדבורים בחממיות חלשה והן נמנעות מאיסוף אבקה בשבועות הראשונים לפריחה, כך שנגרם מחסור באבקה בדבורית. נמצא גם כי אוכלוסית הדבורית קטנה עקב תמותה ואובדן עמלות השדה. צירוף גורמים אלה מביא להידרדרות מהירה במצב הדבורית. יש לשקול הוספת מזון לכוורת, כדי למנוע את ההידרדרות המהירה במצב הדבורית וכדי שהדבורים תמשכנה לעבוד בחממיה.

אצל רוב המגדלים דפנות החממייה סגורים ועם התקדמות העונה נפתחים בהם פתחים לאורור, לרוב בגובה של 2 - 1.5 מ'. אצל מעט מגדלים המבנה מפולש, כאשר הדופן הצפוני או הדרומי או שניהם, נפתחים בבוקר ונסגרים אחר הצהריים. בחממיות הסגורות לחות האויר היחסית מרובה מאד, עד ליצירת ענן ערפל במרכז.

הנחנו כי שילוב טמפרטורה ולחות אויר גבוהות פוגעות בטיב הצוף, באיכות ובחיוניות גרגרי האבקה ובנוסף כנראה נפגמת פעילות סדירה של עמלות השדה. פתיחת דלתות החממייה מביאה להפחתת הלחות היחסית ולירידה בטמפרטורה, עליה בריכוז הצוף ושיפור בפעילות דבורים. אנו ממליצים לכן לפתוח דלתות, אם אפשר, כבר עם הצבת הכוורות. כאשר הדבורית תהיה חזקה ותנאי האקלים בחממייה לא יהוו גורם מגביל לפעילות דבורים, אנו מניחים כי פעילות הדבורים בחממיות תהיה יעילה וברמה גבוהה ותאפשר קבלת פירות רבים ומוקדם.